

XXVI.

Ein Bericht

des Hermannstädter Königsrichters

Albert Huet

an den damaligen Fürsten von Siebenbürgen

Sigismund Báthori

vom Jahre 1593.

Die nachstehende Urkunde wurde einem Transsumpt des Weissenburger oder Karlsburger Kapitels vom J. 1750 entnommen, welches im Archiv des Ortes Halmágy, Kesper Stuhls, aufbewahrt wird, und da in diesem Transsumpt, welches mehrere Urkunden enthält, ausdrücklich angeführt wird, daß dieselben dort aufgefunden worden, so mag sich das Original dieser Vorstellung wahrscheinlich auch jetzt noch in dem Karlsburger Kapitulararchiv befinden.

Aus der Geschichte ist bekannt, daß der Verfasser dieser Vorstellung, Albert Huet, welcher 1577 Hermannstädter Königsrichter und Comes der sächsischen Nation wurde, vielfältig auf die Schicksale des Fürsten Sigismund Báthori einwirkte. So war derselbe z. B. im Jahre 1588 auf dem berühmten Landtag in Mediaş gegenwärtig, wo der genannte Fürst für großjährig erklärt und ihm die Regierung dieses Fürstenthums anvertraut

wurde; *) als im Jahre 1594 Sigismund in großer Gefahr stand, durch die Ränke seines Betters Balthasar Bathori von der fürstlichen Würde verdrängt zu werden, vereitelte Albert Huét das Gelingen dieses Planes, und er war der Anführer jener Deputation, welche den bedrängten Fürsten siegreich von Kövar nach Klausenburg zurückführte; eben so war Albert Huét ein Mitglied der Gesandtschaft, welche im J. 1595 zuerst zum Kaiser Rudolph nach Prag ging, um mit demselben ein Bündniß zu schließen, dann aber die dem Fürsten Sigismund Bathori bestimmte Braut, nämlich die österreichische Prinzessin Maria Christierna von Graß abholte und sammt ihrer Mutter nach Siebenbürgen begleitete, u. s. w. Da aber der nachfolgende Bericht und der darin herrschende Ton über die damaligen Zeitumstände und das Verhältniß Huets zu dem Fürsten noch ein helleres Licht verbreitet, so hoffte der Einsender Geschichtsforschern durch Mittheilung dieser Urkunde einen willkommenen Dienst zu erweisen. Der Bericht wurde ganz so abgedruckt, wie er im Transsumpt enthalten ist, und man beschränkte sich darauf, am Ende bloß einige wenige Bemerkungen beizufügen:

Kegyelmes Uram!

Meg adák az Nagyságod missilis levelét az F—ek és S—iak között valo határbéli controversia felöll: És én az Nagyságod parantsolatja szerént convocáltam Birákat és Esküdteket F—re, mikor ott megszálottam volna vigesima nona die Augusti ez mostoni ezer ötszáz kilencven harmadik esztendőben ugyan akkor certifikáltam az S—iakat és, kik mikor Prokator Péterrel együtt fel jötte nek volna F—re, intetem eöket az compositiora és bekessegre, és ígertem nékiek az F—ek ellen is az nagy darab földet, ki az bértze kívül oldalul vagy on és határhoz

*) Siehe Nachlese auf dem Felde der ungarischen und siebenbürgischen Geschichte, von A. R. Kronstadt, Gött, 1840, Seite 119.

valo. De az Oláhok Prokator Péterrel egyetemben 1) nem hogy a val megelégedtenek volna, hanem inkább de intentione compositionis et pacis digrediálván Prokator Péter veté előnkben Nagyságodnak két pá- tens Mandatumát 2) kiknek az egyikében ilyen continentiája vala: Mivelhogy az F—iek az S—iakat calum- niálták volna két dologgal, egyikkel a val, hogy tüzzel fenyegették volna, az mással a val, hogy az Birákat meg akarták volna eólni, Emez két dolgot mindeneknek előtte meglássák törvény szerént köztök, ily moddal a val az levél. Az másik patens Mandatumban ez volt írva: hogy noha ezelőt mandálta volna Nagyságod, hogy mind az két félt elő híván, és azt a' peres földöt meg járván, és oculálván, törvény tudo népekkel decidálnok és complanálnok; de moston ugy decer- náta volna Nagyságod, hogy ha valamelyik félnek nem tetszenek, tehát elébb bortsartassék az dolog 3)

Melly két pá tens Mandatumra mi Esküdtek és Commissariusok előtt ezt felelték az F—iek: Hogy mikoron együtt az S—iakkal itt Fejérvartt Cancella- rius Uram előtt és Kendi Ferentz Uram előtt választ vettenek volna dolgokban, akkor semmi egyéb levelet nem latannak volna, hanem csak az Nagyságod missi-

-
- 1) Ein Beweis, daß die sogenannten Rechtsfreunde von jeher keine Freunde des Friedens waren, sondern immer gerne Nachbarn gegen Nachbarn aufhetzten, um daraus für sich Vortheile zu ziehen.
 - 2) Dergleichen gesehwidrige Befehle gaben Veranlassung zu dem im J. 1630 gefaßten Landtagsbeschlusse: Illegitimum mandatumokkal senki a' törvénynek processussát ne remorálja, welcher sodann in den Appr. Const. im IV. Thl. I Tit. 8. Art. in die Reihe der Gesehe aufgenommen wurde.
 - 3) Diese Verordnung widerspricht dem Statutar-Geseß I Buch II Tit. §. 8, wo ausdrücklich unter sagt wird: ne unquam lites, quae finium terminalium seu territoriorum causa inter Saxones emergunt, ultra Universitatis eorum forum judiciale provecentur.

lis levelét, kit az Szebeni Tanátsnak iratott Nagyságod, melyet mostan Nagysagodnak ismét vissza hoztam, és hogy ahoz az Commissiohoz tartsa magát mind két fél. Mi azért kik ott voltunk heten Esküdtek ki léptetők mind két félt, és sokáig egymással szolván és deliberalván az Nagyságod missilis levele tartása szerént az elébbi oculálást és reambulálást jól meg ruminálván, és az megiratott bizonyságokat három libellusban, kiknek száma sokkal több ezernél, jól meg hányván vetvén, annak felette az Haller Péterről ki adott határ levelet meg látván és érívén, ki az F—iek és H—iak határát nagy szépen fel az bértzig distingválja, és két felé, az az duplicatis métis et cumulis antiquis et novis szépen egymás mellett rakatván discernálja és ki mutatja manifeste et sancte. Annak felette megérívén a' nagy temeraria calumniát, kivel illetik az S—iak az régen megholt Haller Pétert, és annak jó memoriáját, mondván, hogy az a' Haller Péter maga hatalmából per vim et violentiam rakatta volna oda az méiát, mely injuria két dologból tertzik ki, első az, hogy az régi méiák régen Haller Péter előtt rakattanak oda az régi legitimus Magistratustól fel az bértzig, és azután Haller Péter azok mellé rakatta az ujj halmokat avagy határ dombokat pro majori testimonio et rei antiquae evidentiá, nem akarván egymás hátára rakatni az dombokat, és az régieket sopiálni.

Másik dolog az injuriának ki mutatásának, hogy Haller Péter jámbor feő ember volt és akkor az királybiro tisztit viselte, mikor személy szerént ott volt és nem egyedül volt eő ott, hanem az Szászország közzül az hét Birák véllé voltanak, régi szokás szerént és unanimitati consensu et recto iudicio rakattaták az ujj dombokat az régiek mellé. Harmadik signumja is lehet az injuriának és nagy calumniának ez, hogy ha akkor az Sonaiak nem voltanak volna contentusok,

tehát appellálhaták volna, avagy contradicálhattanak volna mint szomszédok, avagy inmediáti commetanei, és az superior Magistratus, az Universitást Szébenben avagy János Királyt. Fejérvárott meg találhatták volna; de a' felől soha semmi contradictio nem existál. Továbbá megértven az Matyás Király levelét, ki az Sárosiaknál vagyon, ki azon bércezen való három határdombot mutatja, melly régi dombok distingválnak három határt G—it és S—it és F—it. Mely három dombok az S—iakat az bértről alá nem botsátják az vallisban a' széna rétre. Ezek így lévén prononciálhattunk volna sententiát mindjárt a' helyen, hanem obstálnak vala az patens levelek és Péter nyughatatlansága. Mennénk azért másszor is az Compositiora és végszakasztásra, 4) tsak az okáért, hogy többször Nagyságodra ne fussanak, és nekünk is több labort ne szerezzenek, az előbbi megígért Földhöz ígertem száz forintot kész pénzt segítségül az Oláhoknak, és hogy minden pör patvar le szályon köztök, de azt nem acceptálják az Oláhok és úgy re infecta kellett haza jönnünk; sőt inkább moston esmét új dolgot kívánnak vala, tudnia illik az folyo patakban. — — — — —

Ezeker én hitem szerént adom Nagyságod eleibe hoc addito: hogy semmi más alkalmasb mod ebben nem lehet az elnégezésének és igazításának ex aequo et bono; Törvény szerént pedig ehez nem juthatnak az Sonaiak, mert az vallis az bérce alatt, kiben az szénarét vagyon, semmi szakasztást nem admittál absque ruina literarum metalium Pétri Hallerii et Mathiae

A) Aus diesem und dem Nachfolgenden erhellt, daß die Universität zwischen den streitenden Parteien einen Vergleich zu Stande zu bringen trachtete, welcher aber wegen der übertriebenen Forderungen der Kläger nicht zu Stande kam.

Regis; sőt az F—iek el sem élhetnének az nélkül és inkább mind éltig való üstök vonásnak, öldöklésnek praebealtatnék *materia infinita*. Restal azért kegyelmes Uram, 5) hogy Nagyságod kegyelmesen megtekintvén az hét Birák hiteket, az Szaszságnak régi szabadságát és Privilegiumát, kivel éltenek *usque ad ultimam hanc mundi aetatem*, arceáltassa az Oláhokat az F—i határról és *silentiumat imponáltassa* nekiek, és ne inditassa magát Nagyságod Tanátsi arra, hogy más ujj szokatlan Birot küldene réá, avagy káptalant, *mint ezelőtt történt volt egyszer violenter et contra Privilegia, mert kegyelmes Uram az Oláhok arra nem szányák sem pénzeket, sem barmokat, sem gabonájokat, sem szántásokat, sokfelé adalnak ajándékokat, ez üt Marhát, mint halynuk és ökröket és gabonát*. Az Prokátornak Péternek adnak száz köből buzát, és annyi zabot, és annak fellelte pénzt; tallérokat, és efféle adományért ugy hordozza őket, hogy Nagyságod tanátsinak gondot szezerez, nekünk labort, és mind a' két parsnak nagy költséget. Törvényre botsátani pedig őket olly káros lenne, minthogy lebit a' F—ieknek a' K—iakkal, kik mind két felül két ezer forintot költötenek, 6) és

5) Hier folgen einige sehr freimüthige Aeußerungen, Ermahnungen und gute Lehren, welche den Beweis liefern, daß der Verfasser dieses Berichtes mit dem Fürsten auf sehr vertrautem Fuß und in großem Ansehen bei demselben gestanden sein müsse, denn sonst würde er sich eine solche Sprache nicht erlauben haben. Uebrigens müssen die Kläger, wider Berichterstatter ohne Scheu anführt, höhern Orts auch mit klingenden Beweggründen aufgetreten sein, und sich bei Hof sehr nachdrücklich empfohlen haben; auch scheint ihr angeblich sehr gut bezahlter Advokat Péter mit den rechten Wegen, wo dergleichen Beweise Geltung hatten, vollkommen bekannt gewesen zu sein.

6) Vermög dieser Angabe war das Prozeßführen, wahrscheinlich wegen der vielen Nebenausgaben, auch damals schon sehr kostspielig. Mit 2000 Gulden hätte man ja zu jener Zeit ein ganzes Dorf kaufen können.

azután ugyan az szerént keller az métákat tsinálni, mint az Universitas találta, és intézte volt, és Nagyságod táblája is rajta hadta volt, kik mikor nem perlek volna Prokator Péter tanásából, tehát a' két ezer Forint — — — — — maradott volna — — — — — 7) az adoba adták volna; hollott moston olly nagy szükségre jutattanak az peör és költség miatt, hogy mástol koldulnak pénzt és költsönöznek, hik az adoban adnak nagy nehezzen, és igen késön. Hogy ha azért Nagyságod az Sonai Oláhoknak arceálást és silentiumot imponál, és réám méltotztatik ezt bizni, tehát Biro társaimmal ezen Septemberben az métákat fel hányatam, és ugy vég léssen benne. 8)

-
- 7) Die in diesem Abdruck vorkommenden Lücken sind auch im Transsumpte zu finden, und auch dort mit einer langen Linie ausgefüllt. Wahrscheinlich mögen die betreffenden Stellen im Original verwischt oder unleserlich sein.
- 8) Damals war diese Sache zwar beigelegt worden, aber gegen Ende des verflossenen Jahrhunderts wurde der Streit abermals erhoben, und erst nach mehrjährigem Prozesse gänzlich entschieden. Solche Ansprüche werden durch Ueberlieferung von den Eltern auf die Kinder fortgepflanzt und die Kläger können, auch durch wiederholte gerichtliche Entscheidungen, nie vollkommen von ihrem Unrechte überzeugt werden.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde](#)

Jahr/Year: 1846

Band/Volume: [02](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Ein Bericht des Hermannstädter Königsrichters an den damaligen Fürsten von Siebenbürgen Sigismund Bathori im Jahre 1593 482-488](#)

